

Metodičko - organizacijski oblici rada u predškolskoj dobi

Jelaković, Barbara

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:654812>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-26**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI FAKULTET

ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

BARBARA JELAKOVIĆ

ZAVRŠNI RAD

**METODIČKO-ORGANIZACIJSKI OBLICI
RADA U PREDŠKOLSKOJ DOBI**

Petrinja, lipanj 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI FAKULTET

ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ (Petrinja)

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Barbara Jelaković

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Metodičko-organizacijski oblici rada u predškolskoj dobi

MENTOR: doc.dr.sc. Marija Lorger

Petrinja, lipanj 2020.

Sadržaj

Sažetak.....	1.
Summary.....	2.
1. UVOD.....	3.
2. KINEZIOLOŠKA METODIKA.....	4.
3. RAST I RAZVOJ DJECE PREDŠKOLSKE DOBI.....	6.
3.1.Motorički razvoj djece.....	6.
4. METODIČKO-ORGANIZACIJSKI OBLICI RADA.....	8.
4.1.Tipovi sata.....	9.
4.1.1 Sat učenja novih motoričkih znanja.....	10.
4.1.2. Sat ponavljanja.....	12.
5. FRONTALNI OBLIK RADA.....	14.
6. GRUPNI OBLICI RADA.....	18.
6.1.Rad u parovima.....	18.
6.2.Rad u trojkama.....	20.
6.3.Rad u četvorkama.....	21.
6.4.Paralelni oblik rada.....	22.
6.5.Paralelno odjeljenjski oblik rada.....	23.
6.6.Poligon.....	25.
7. INDIVIDUALNI OBLIK RADA.....	28.
8. ZAKLJUČAK.....	29.
LITERATURA.....	30.
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI ZAVRŠNOG RADA	33.

Sažetak

Kroz završni rad pod naslovom „Metodičko-organizacijski oblici rada u predškolskoj dobi“ objašnjene su vrste metodičko-organizacijskih oblika rada i njihova primjena. Metodičko-organizacijski oblici rada su način na pomoću kojih se organizira i provodi proces vježbanja te ostvaruju ciljevi kineziološke kulture. Ciljevi kineziološke kulture su unapređenje zdravlja, optimalan razvoj i održavanje na što višoj razini antropoloških obilježja i razini motoričkih znanja, prevencija opadanja motoričkih sposobnosti i maksimalan razvoj osobina i sposobnosti u natjecateljski usmjerenim kineziološkim aktivnostima. Kako bismo uspješno mogli primijeniti sve oblike metodičko-organizacijskih oblika rada, važno je vrlo dobro poznavati obilježja dječjeg organizma i njegov motorički razvoj u svrhu adekvatnog korištenja sadržaja tjelesnog vježbanja sa ciljem poticanja pravilnog rasta i razvoja djece i stvaranja navike tjelesnog vježbanja. Osim spomenutog, materijalni uvjeti rada, dob djece i njihov broj su važni čimbenici koji utječu na odabir metodičkih-organizacijskih oblika rada i njihovu primjenu u procesu tjelesnog vježbanja.

Ključne riječi: djeca vrtićke dobi, kineziološka metodika, rast i razvoj djece, tjelesna i zdravstvena kultura

Summary

Through this work under the title „Methodical-organizational forms of work in preschool children“, are explained types of methodical-organizational forms of work and through exercises are explained their application. Methodical-organizational forms of work are ways of organization a process of working out and they achieve goals of kinesiological cultures. Goals of kinesiological culture are health promotion, optimal development and maintenance at the highest possible level of anthropological characteristics and motor level knowledges, preventive influence on the decline of certain traits and abilities and motor skills and maximum development of traits and abilities in competitively oriented kinesiology activities. So that we can successfully apply all forms of methodical-organizational forms of work, it is important to know very well characteristics of the child's organism as well as the child's motor development for the purpose of adequate use of the content of physical exercise with the aim of encouraging the proper growth and development of children and creating the habit of physical exercise. In addition to the above, material work conditions, age of children and numbers of them are important factors influencing the choice of methodical-organizational forms of work.

Key words: preschool age, kinesiological methodology, growth and development of children, physical education and sport

1. UVOD

Sve je veći broj djece koja glavnu vremena tijekom dana provode u ustanovama ranog odgoja i obrazovanja, a kod kuće, roditelji ili skrbnici, zbog užurbanog načina života nisu u mogućnosti djetetu omogućiti zadovoljenje potrebe za tjelesnom aktivnošću. Zdravlje je najvažnije u čovjekovu životu te je ono usko povezano sa kretanjem. Broj pretilih osoba u značajnom je porastu posljednjih desetljeća, što je rezultat suvremenog užurbanog načina života. Poznato je da ustanove ranog i predškolskog odgoja nisu samo „čuvališta“ djece, već odgojne i obrazovne ustanove koje imaju značajan zadatak da omoguće i potiču djetetovu urođenu potrebu za kretanjem. Ustanove ranog i predškolskog odgoja trebale bi ponuditi mogućnosti za otklanjanje posljedica nezdravog i užurbanog načina života. Točno je da svaka osoba ima svoj genetski potencijal koji će zasigurno razviti prije ili kasnije, no zato je važno da se od malena potiče djecu na kineziološke aktivnosti kako bi se što prije razvila motorička znanja i sposobnosti koje pomažu u provođenju što kvalitetnijeg života. Predškolsko razdoblje je najpovoljnije vrijeme za stimuliranje razvoja morfoloških karakteristika, motoričkih i funkcionalnih sposobnosti te stjecanje zdravih životnih navika. Odgojitelji bi trebali približiti važnost provođenja kinezioloških aktivnosti u predškolskoj dobi te se upoznati sa značajkama antropoloških obilježja djece kako bi aktivnosti bile provedene u skladu s rastom i razvojem djece predškolske dobi. Kako bismo pravilno mogli djelovati na cjelokupnu osobnost djeteta, potrebno je praćenje, provjeravanje i evidentiranje onoga što se vrednovalo. Razvoj djeteta je jedinstvena i nerazdvojiva cjelina. Efikasnost, približavanje i korištenje sadržaja vježbanja u radu s djecom vrtićke dobi uvelike ovisi o izboru metodičkih organizacijskih oblika rada koji će biti primjereni dobi, karakteristikama i mogućnostima djece koja sudjeluju u procesu vježbanja. Pri odabiru metodičko-organizacijskih oblika rada, odgojitelj bira onaj za koji smatra da najviše pridonosi ostvarenju cilja i zadaća koji se žele postići i realizirati na pojedinom satu tjelesne i zdravstvene kulture. Odabir metodičko-organizacijskog oblika rada treba prilagoditi dobi djece, broju djece na satu, sadržaju metodičke jedinice te mjestu i prostoru rada, kao i materijalnim uvjetima.

2. KINEZIOLOŠKA METODIKA

Iz pojma „kineziološka metodika“ vidi se da je riječ o terminološkoj sintagmi, pri čemu riječ „kineziološka“ dolazi od riječi „kinezologija“ (nastala od grčke riječi kinezis, što znači pokret, kretanje, te riječi logos koja izravno označava nauk, zakon, pa otuda i znanost), a riječ „metodika“ od grčke riječi „methodos“, što znači način istraživanja pojava, pristupanje pojavama koje se istražuju (Findak, 1993 prema Findak, Prskalo, Babin, 2013). Predmet istraživanja kineziološke metodike čine svi organizacijski oblici rada koji egzistiraju u područjima primijenjene kineziologije ili konkretnije, u području kineziološke edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije (Findak, Prskalo, Babin, 2013). Kineziološka metodika jest primijenjena znanost koja proučava zakonitosti odgoja i obrazovanja u edukaciji, sportu, sportskoj rekreaciji i kineziterapiji (Findak, 1995). Predmet proučavanja kineziološke metodike proistječe iz njezine supstratne znanosti, to jest, kineziologije, ali i iz odgojno-obrazovnog procesa. Kineziologija je za kineziološku metodiku osnovno polazište ne samo s obzirom na pravilno interpretiranje antropološkog statusa onih koji vježbaju nego i za utvrđivanje mogućih i potrebnih promjena njihova antropološkog statusa pod utjecajem tjelesnog vježbanja (Findak, 1993 prema Findak, Prskalo, Babin, 2013). To, uz ostalo, i jest razlogom što je kineziološka metodika jedina znanost koja istražuje u cijelosti neposredan odgojno-obrazovni proces u kineziološkoj edukaciji, sportu, sportskoj rekreaciji i kineziterapiji (Bežen, 2001, 2008, Findak, 2003 prema Findak, Prskalo, Babin, 2013). Cilj kineziološke metodike, kao znanstvene discipline jest da prati i proučava zakonitosti i kategorije odgojno-obrazovnog rada, pronalazi nove pojave i spoznaje o odgojno-obrazovnom procesu i u njemu, da unapređuje postojeća znanja te utvrđuje načine odgoja i obrazovanje sudionika u područjima kineziološke edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije (Findak, Prskalo, Babin, 2013). Cilj kineziološke metodike, kao nastavne discipline, jest da osposobljava studente, buduće odgojitelje, učitelje i kineziologe za samostalno izvođenje organiziranog oblika rada koji egzistiraju u svakom od primijenjenih područja kineziologije (Findak, 1993 prema Findak, Prskalo, Babin, 2013). Kako navode Findak, Prskalo, Babin (2013, str. 119) da „tako iz definiranog cilja kineziološke metodike proistječu i njezine zadaće, a to su deskriptivnost, eksplikativnost, aplikativnost“. Deskriptivnost podrazumijeva prikupljanje činjenica o predmetu istraživanja te opisivanje

fenomena vezanih uz predmet proučavanja, zatim unapređivanje njihovih bitnih osobine i izgrađivanje pojma o tim fenomenima (Findak, 2003 prema Findak, Prskalo, Babin, 2013). Eksplikativnost podrazumijeva uspostavljanje kvalitativne analize predmeta proučavanja kao i otkrivanje uvjetovanosti među fenomenima vezanim uz predmet istraživanja, njihovo tumačenje na temelju uzročno-posljedičnih veza i utvrđivanje zakonitosti među njima (Findak, 2003 prema Findak, Prskalo, Babin, 2013). Aplikativnost podrazumijeva kvalitativnu interpretaciju dobivenih rezultata vezanih uz predmet istraživanja (Findak, 2003 prema Findak, Prskalo, Babin, 2013).

3. RAST I RAZVOJ DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Rast i razvoj su osnovne karakteristike koje prate čovjeka od začeca pa do smrti. Rast i razvoj se odnosi na kvantitativne i kvalitativne promjene. Rast je kvantitativna promjena koja utječe na povećanje dimenzije tijela i promjene u strukturi pojedinih tkiva i organa, a razvoj je kvalitativna promjena koja utječe na sazrijevanje i diferenciranje struktura pojedinih tkiva, organa i cijelog organizma (Neljak, 2009). Kroz odrastanje se izmjenjuju faze ubrzanog i usporenog rasta.

3.1. Motorički razvoj

Motorički razvoj se može definirati kao proces kroz koji dijete uči obrasce kretanja i motorička znanja (Malina, Bouchard, Bar-Or, 2004) te je on usko povezan s razvojem mozga, kao o s tempom rasta i razvoja. Motorički razvoj je kontinuiran proces koji ovisi o interakciji više faktora. Prema Šalaj (2012) faktori procesa motoričkog razvoja su:

- živčano-mišićno sazrijevanje (visok genetski udio)
- tjelesne karakteristike djeteta (veličina tijela, proporcije, tjelesni sastav)
- tempo rasta i razvoja (faze ubrzanog rasta smjenjuju se s fazama razvoja)
- rezidualni efekti prijašnjih motoričkih iskustva uključujući prenatalne kretnje
- nova motorička iskustva, doživljaji (stimulacija, vježbanje i povezivanje različitih pokreta),

Motorički razvoj odvija se u dva smjera:

1. Cefalo-kaudalni smjer u kojem dijete prvo počinje kontrolirati voljne pokrete glave i vrata, zatim ruke te na kraju kontrolira pokrete nogu
2. Proksimalno-distalni smjer u kojem dijete kontrolira pokrete od sredine trupa prema ekstermitetima (Neljak, 2009).

Motorički napredak je vidljiv kroz pojavu novih vještina, pojavu finijih pokreta, poboljšanje u rezultatu kretanja, povezivanje kretanja, te kroz rezultate testova koji procjenjuju stupanj određenog znanja, odnosno motoričkog razvoja (Šalaj, 2012).

Motorički razvoj djeteta kako navodi Neljak (2009) odvija se kroz sedam faza, a to su:

1. Faza refleksnih pokreta
2. Faza spontanih pokreta
3. Faza osnovnih pokreta i kretnji
4. Faza osnovne senzomotorike
5. Faza osnovnih gibanja
6. Faza preciznije motorike
7. Faza lateralizacije.

U prve dvije godine života dijete prolazi kroz fazu refleksnih pokreta, fazu spontanih pokreta, fazu osnovnih pokreta i kretnji te fazu osnovne senzomotorike. U prvoj i drugoj godini dijete se nalazi u fazi početnog usavršavanja, a kasnije, u predškolskoj dobi, nastavlja se u fazu naprednog usavršavanja, stabilizacije i automatizacije. Faza preciznije motorike javlja se u petoj godini kada dijete započinje preciznije i usklađenije raditi mišićima ruku, šake i prstiju, te također preciznije barata predmetima. Faza lateralizacije se javlja u šestoj i sedmoj godini, kada dijete prirodno izabire dominantniju stranu tijela. Također razlikujemo grubu i finu motoriku. Gruba motorika omogućuje djetetu kontrolu nad tijelom, pokretima tijela i stabilizaciju tijela, dok je fina motorika nužna za razvoj osnovnih vještina i preciznije baratanje predmetima (Neljak, 2009).

4. METODIČKO-ORGANIZACIJSKI OBLICI RADA

Metodički organizacijski oblici rada predstavljaju način organizacije procesa vježbanja i ostvarivanja ciljeva tjelesne i zdravstvene kulture (Findak, Prskalo, 2004). Metodičko-organizacijski oblici rada koji se mogu provoditi u radu s djecom predškolske dobi su:

1. Frontalni rad
2. Grupni oblici rada
 - 2.1. Rad u parovima
 - 2.2. Rad u trojkama
 - 2.3. Rad u četvorkama
 - 2.4. Paralelni oblik rada
 - 2.5. Paralelno odjeljenski oblik rada
 - 2.5.1. Paralelno odjeljenski oblik rada u kolonama
 - 2.5.2. Paralelno odjeljenjski oblik u vrstama
3. Individualni oblik rada (Findak, 1999)

Efikasnost sata tjelesne i zdravstvene kulture zasigurno uvelike ovisi o izabranom obliku rada, no u izboru metodičkih organizacijskih oblika rada prije svega treba se voditi ciljem i zadaćama koje se u radu žele ostvariti (Findak, Neljak, 2004). Svaki od ovih oblika rada, ako se primjenjuje u primjerenim uvjetima i na pravilan način je dobar, ali je za njegovu uspješnu provedbu važno poznavati obilježja rasta i razvoja djece predškolske dobi. Također je važno u obzir uzeti dob djece, broj sudionika, prostor za vježbanje i mjesto rada (vanjsko, unutarnje, na vodi i slično). Važno je također poznavati konkretne materijalne uvjete rada i uvažiti usvojenost motoričkog znanja koju djeca imaju. Ono što je najčešći razlog nedovoljne iskorištenosti sata tjelesne i zdravstvene kulture jest čekanje u redu i to najčešće zbog nedovoljne primjene složenijih metodičko-organizacijskih oblika rada. „Bez obzira za koji se organizacijski oblik rada odlučimo, za njegovu efikasnu primjenu važno je zadovoljiti nekoliko važnih uvjeta kako ukazuju Findak i Neljak (2004, str. 18 -19)

1. Potrebno je definirati cilj i zadaće vježbanja,
2. Utvrditi uvjete i postupke provođenja programiranog procesa vježbanja,
3. Stalno pratiti i provjeravati rad i napredak svakog sudionika,

4. Potrebno je upravljati s napretkom svakog sudionika,
5. Donositi odluke i poduzimanju operacija nakon dobivenih rezultata tranzitivnim praćenjem i provjeravanjem,
6. Pravodobno i stalno brinuti o redefiniranju postojećih ciljeva i zadataka ili definiranju novih ciljeva i zadataka“

S toga možemo zaključiti da je vrlo važna dobra priprema prostora i kako je važan pravilan izbor metodičkih organizacijskih oblika rada kako bi se povećalo efektivno vrijeme vježbanja, ali i podizanje fiziološkog opterećenja koje utječe na transformaciju antropoloških obilježja (Prskalo, Findak, 2003). Kako bi izabrao i primijenio najbolji metodičko-organizacijski oblik rada, kineziolog, učitelj ili odgojitelj može i mora upotrijebiti znanje i kreativnost te u okvirima mogućeg postići najbolje rezultate, to jest optimalizirati proces vježbanja (Prskalo, Babin, 2009). Kako navode Findak i Neljak (2009, str. 16) „efikasno korištenje metodičko-organizacijskog oblika rada u bilo kojem području primijenjene kineziologije se radi, treba biti organiziran i realiziran tako da svakom sudioniku nastavnog procesa, trenažnog procesa ili procesa tjelesnog vježbanja osigurava radost za vježbanjem i optimizam u smislu „ja to mogu“.

4.1. Tipovi sata

Sat tjelesne i zdravstvene kulture je organizacijski oblik rada koji osigurava plansko i sustavno djelovanje na antropološki status djece pomoću sadržaja koji proizlaze iz propisanog plana i programa (Findak, 1999 prema Kalić, Laić, Lorger, 2016). Sat tjelesne i zdravstvene kulture ima posebnu strukturu, a podijeljen je na uvodni dio, pripremni dio, glavni dio („A“ i „B“) te završni dio sata. Cilj glavnog dijela sata je da pomoću tjelesnih vježbi propisanih programom stvorimo najpovoljnije uvjete za ostvarivanje postavljenih zadataka. Kako glavni dio sata traje najduže, uključuje raznovrsne sadržaje i pruža mogućnost usvajanja i savladavanja širokog spektra zadataka, tako se i tip sata tjelesne i zdravstvene kulture određuje sukladno temama glavnog dijela sata (Findak, 1999 prema Kalić, Laić, Lorger, 2016). Prema kriterijima tipologizacije nastavnih sati tjelesne i zdravstvene kulture razlikujemo tipove sata:

- a) prema cilju i zadacima nastavnog procesa
- b) prema sadržajima

- c) prema mjestu izvođenja
- d) prema karakteru organizacijskih oblika rada

Sat učenja novih motoričkih gibanja i sat ponavljanja pripadaju tipu sata koji definiraju ciljevi i zadaće procesa vježbanja (Findak, 1999 prema Kalić, Laić, Lorger, 2016).

4.1.1. Sat učenja novih motoričkih gibanja

Ovaj tip sata se rijetko pojavljuje kao samostalan tip sata jer se uz učenje novog motoričkog gibanja koje se izvodi samo na jednom radnom mjestu (što određuje ovaj tip sata) primjenjuje prethodno savladana motorička gibanja koja su djeca ranije usvojila (Findak, 1999 prema Kalić, Laić, Lorger, 2016).

Primjer sadržaja rada za sat učenja novih motoričkih gibanja za metodičko-organizacijski oblik rada: paralelno-odjeljski oblik rada s dopunskim vježbama

Teme:

1. Vođenje lopte rukom pravolinijski i između stalaka.
2. Provlačenje kroz fiksnu prepreku na podlozi – nova tema.
3. Skakanje preko niskih prepreka.

Djeca su podijeljena u tri odjeljenja.

1. odjeljenje:

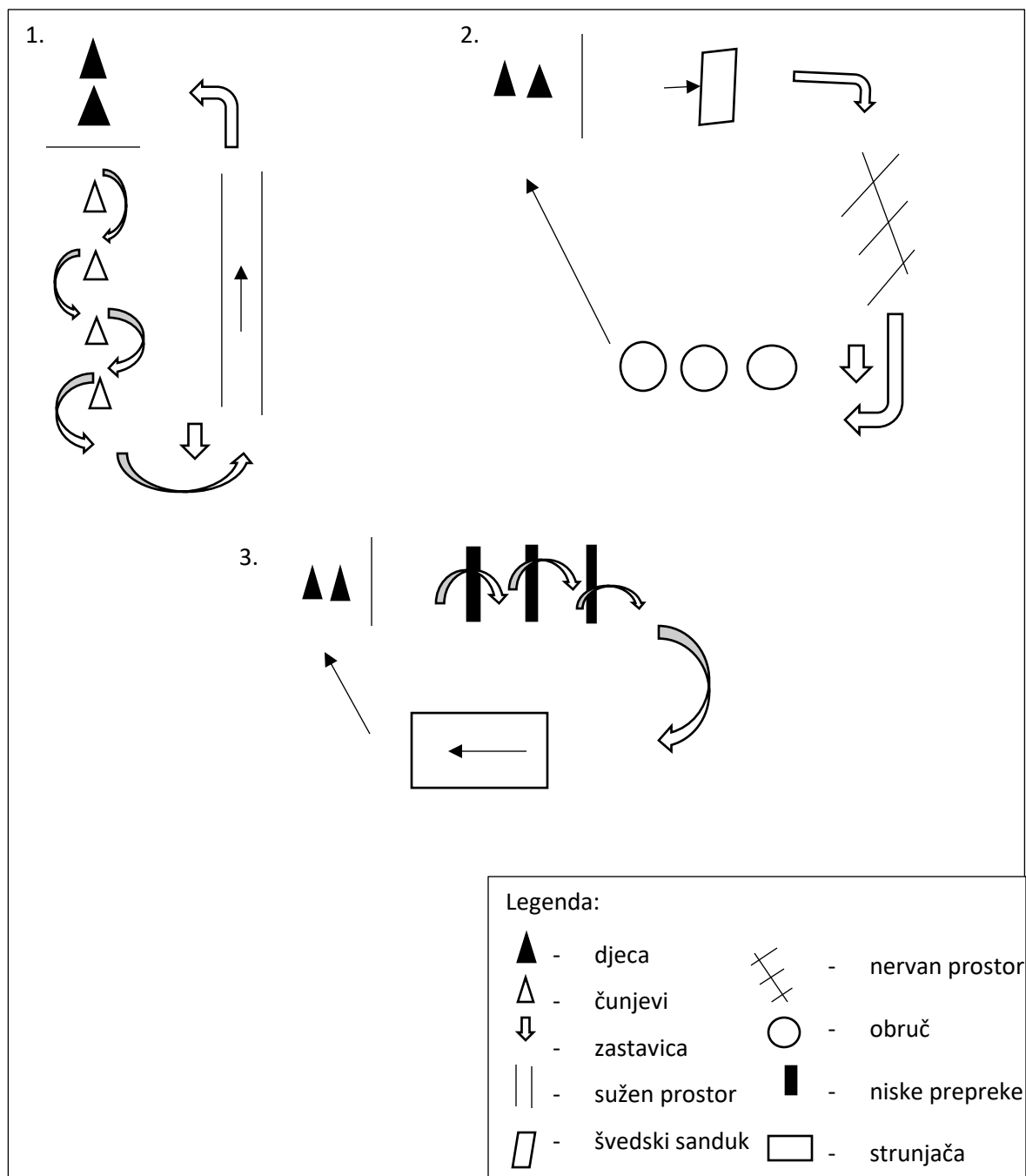
Djeca su poredana u kolonu te svatko ima loptu koju vodi između postavljenih čunjeva. Kao orijentir oko kojeg djeca trebaju promijeniti pravac kretanja postavljena je zastavica te će nastaviti voditi loptu pravocrtno po suženoj površini (označena ljepljivom trakom). Po povratku staju u kolonu te čekaju svoj red.

2. odjeljenje:

Zadatak je provlačenje kroz okvir švedskog sanduka na različite načine (puzeći, provlačeći se na trbuhu, valjajući se) – novo motoričko gibanje. Nakon provlačenja djeca ustaju te hodaju po neravnoj površini, zaobilaze postavljeni čunj pa dolaze do obruča (postavljena su tri obruča radi bržeg „protoka djece“). Dijete uzima obruč i podiže ga visoko iznad glave i spušta nazad te nastavlja kretanje dalje.

3. odjeljenje:

Djeca se nalaze u formaciji kolone. Zadatak je sunožno preskakivanje niske spužvaste prepreke postavljene na podu, a zatim se bočno kotrljati na vodoravnoj podlozi („palačinka“) (Kalić, Laić, Loriger, 2016).

Slika 1. Primjena sata učenja novih motoričkih gibanja (Kalić, Laić, Loriger, 2016).

4.1.2. Sat ponavljanja

Ovakav tip sata održava se u vremenskim razmacima koji objektivno omogućuju djeci da ponavljaju, odnosno usavršavaju naučena motorička gibanja. Satovi ponavljanja najčešće se provode kako bi se usavršila ona motorička gibanja koja su preduvjet za prelazak na nova ili složenija gibanja (Findak, 1999 prema Kalić, Laić, Lorger, 2016).

Primjer sadržaja rada za sat ponavljanja za metodičko-organizacijski oblik rada: paralelni oblik rada.

Tema: Vođenje lopte nogom na različite načine

1. odjeljenje

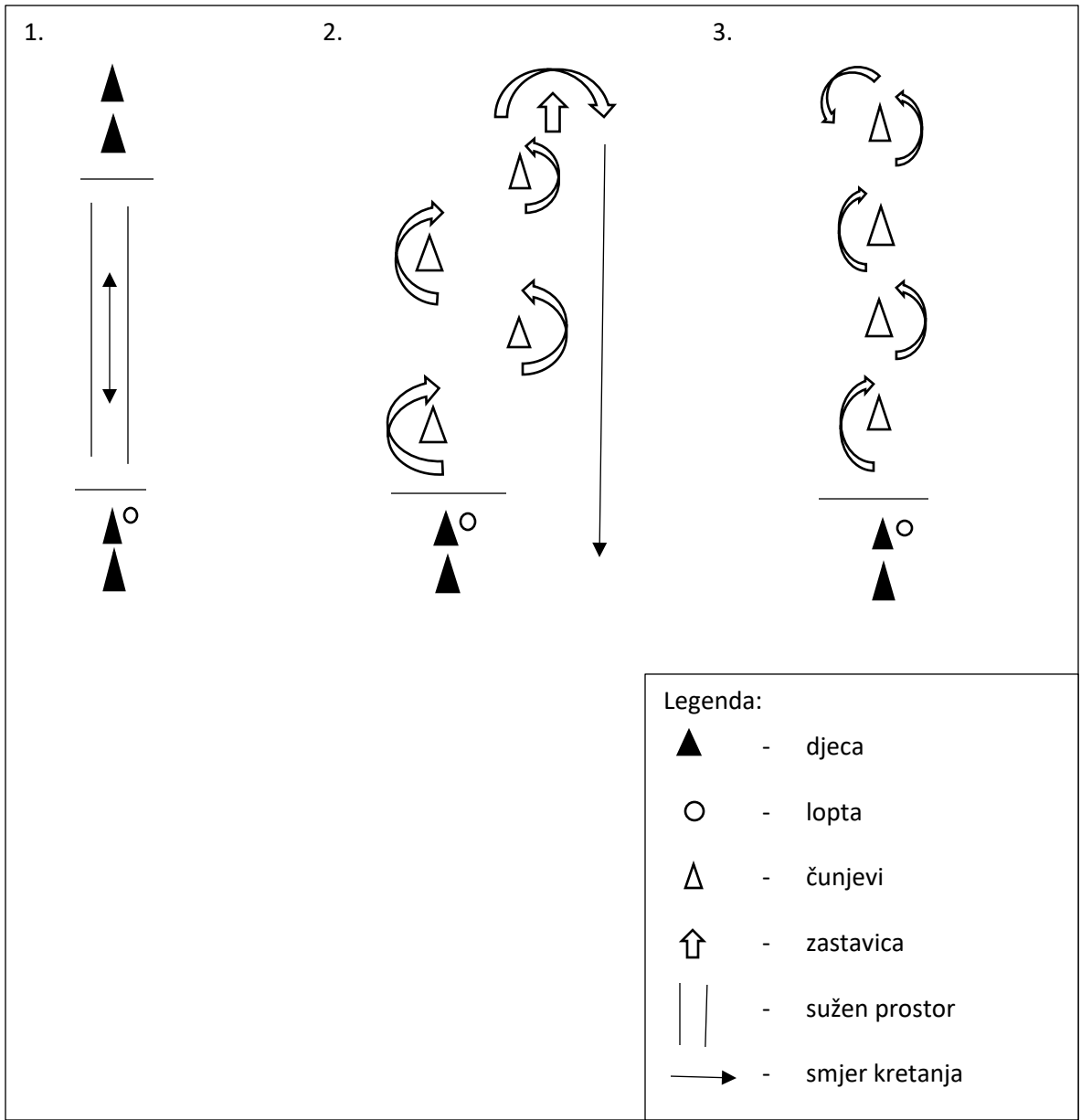
Djeca stoje u dvije nasuprotne kolone te naizmjenično vode loptu nogama pravocrtno po suženom prostoru koji je označen ljepljivim trakama. Dijete vodi loptu nogom do suprotne kolone, predaje loptu prvom djetetu u suprotnoj koloni i odlazi na njeno začelje.

2. odjeljenje

Djeca stoje u koloni te vode loptu nogom s promjenom smjera kretanja lijevo-desno od jednog čunja do drugog. Kad dođu do zadnjeg čunja obilaze zastavicu i vode loptu pravocrtno natrag na začelje kolone.

3. odjeljenje

Djeca stoje u kolonama te jedan za drugim vode loptu nogom između čunjeva i pucaju nogom na gol, uzimaju loptu i vode je natrag te se vraća u kolonu (dijete može loptu iz gola uzeti rukama i donijeti je do zastavice, otuda je ponovno vodi nogama) (Kalić, Laić, Lorger, 2016).

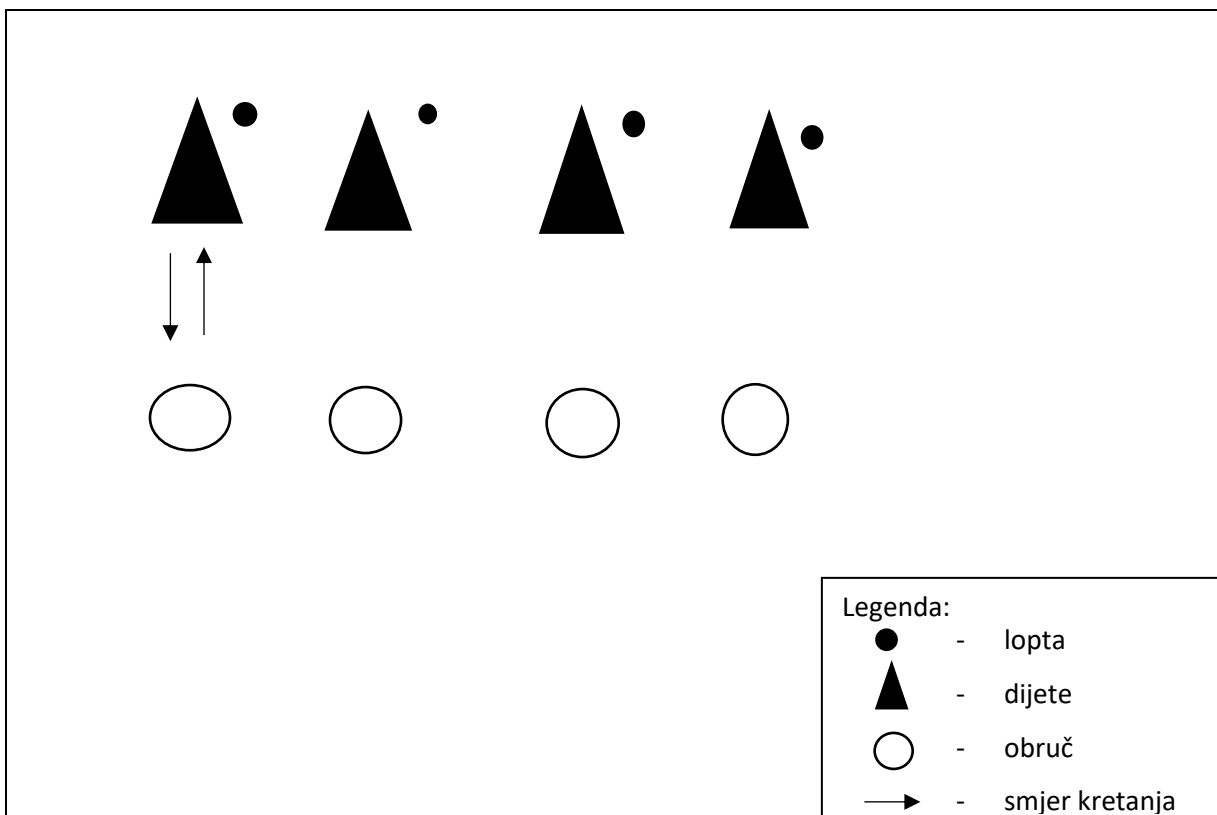
Slika 2. Primjer sata ponavljanja (Kalić, Laić, Loriger, 2016).

5. FRONTALNI OBLIK RADA

Frontalni oblik rada je takav metodičko-organizacijski oblik rada u kojem sva djeca istodobno izvode isti zadatak pod izravnim vođenjem i nadzorom odgojitelja (Findak, 1995). Frontalni oblik rada smatra se „prethodnicom“ skupnim oblicima rada jer je on jednostavniji metodičko-organizacijski oblik rada koji prethodi složenijem obliku rada (Ružić, 2001). Ovaj oblik rada se najčešće primjenjuje u uvodnom, pripremnom i završnom djelu sata te djeca mogu zauzeti slobodnu formaciju, formaciju polukruga, kruga, vrste i kolone. Takav način rada omogućuje odgojitelju jednostavnije praćenje mogućnosti djece tijekom vježbanja i brzu i pravodobnu reakciju kod korekcije pogrešaka i korekcije intenziteta rada (Findak, 1995). Prednosti frontalnog oblika rada vidljive su u mogućnosti njegove primjene u svim dobnim skupinama i u svim prostorima za vježbanje. Velika prednost frontalnog rada je upravo to što on omogućuje odgojitelju brzo dobivanje povratnih informacija o greškama prilikom izvođenja pa je moguća trenutna korekcija krivo izvedenog pokreta i uvid u razinu djetetovih motoričkih znanja i mogućnosti. Frontalni rad također omogućava da sva djeca dobiju istu informaciju, odnosno frontalni rad omogućuje da se direktno djeluje na svu djecu istodobno. Također je pogodan za uvođenje početnika u rad i smatra se najpogodnijim oblikom rada s obzirom na različitu početnu razinu motoričkih znanja i sposobnosti pa je svako dijete u mogućnosti prilagoditi opterećenje vlastitim trenutačnim mogućnostima (Predojević, 2010). Nedostatci frontalnog oblika rada očituju se u nemogućnosti uvažavanja individualnih karakteristika, osobina i sposobnosti djece. Osim spomenutog, smanjena je kontrola pojedinačnog praćenja djece pa su ograničene mogućnosti dobivanja odgovarajućih povratnih informacija o efektima rada. Za uspješnu provedbu frontalnog oblika rada, potrebni su dobri uvjeti rada, što se u praksi ne susreće često, pa je slaba opremljenost i neadekvatan prostor za izvođenje sata tjelesne i zdravstvene kulture u većini vrtića jedan od glavnih razloga ranije primjene skupnih oblika rada, iako je frontalni oblik rada za djecu vrtićke dobi puno primjereniji s obzirom na njihov uzrast i motoričko predznanje (Ružić, 2001).

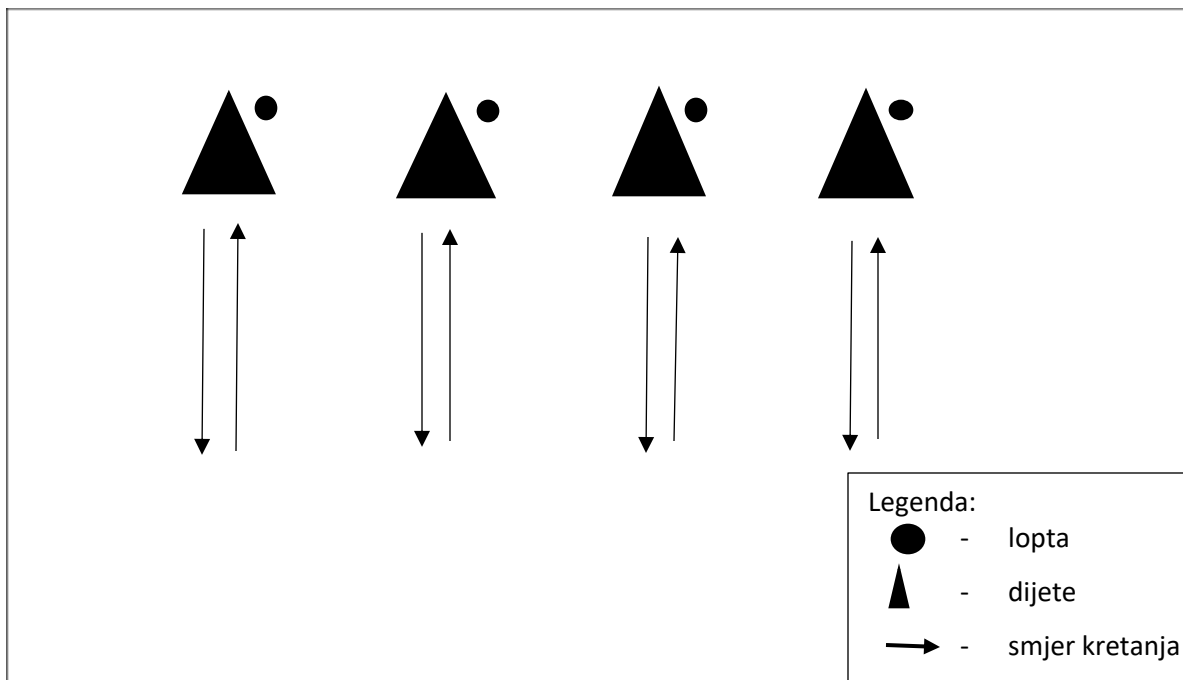
Primjeri sadržaja rada za glavni A dio sata: Frontalni oblik rada

1. Zadatak je u formaciji vrste, na znak odgojitelja/ice bacaju loptu u mjestu, objema rukama o tlo, u obruč te nakon odbijanja hvataju loptu sa dvije ruke. Vrijeme trajanja vježbe je dvije minute ili kraće, što ovisi o interesu djece za izvođenje zadatka.

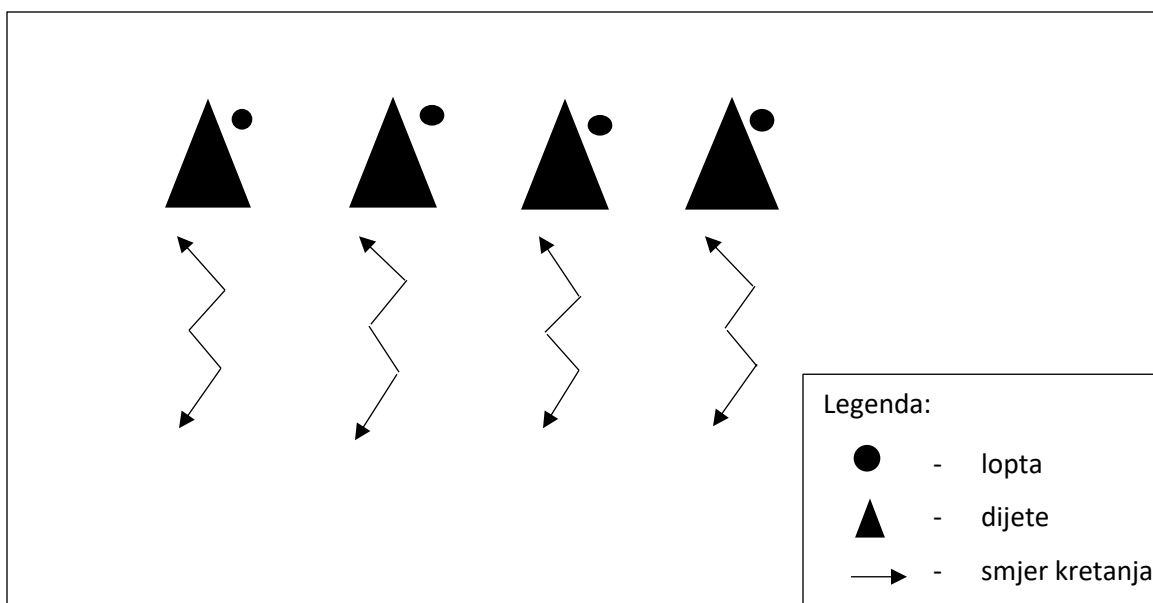
Slika 3. Hvatanje lopte u mjestu odbijene od tla

2. Djeca bacaju loptu objema rukama o tlo i hvataju loptu uz kretanju pravocrtno naprijed. Po dolasku do kraja dvorane ili označene linije, okreću se i izvode isti zadatak u kretanju prema liniji starta. Vrijeme trajanja vježbe iznosi tri minute ili kraće, što ovisi o interesu djece za izvođenje zadatka.

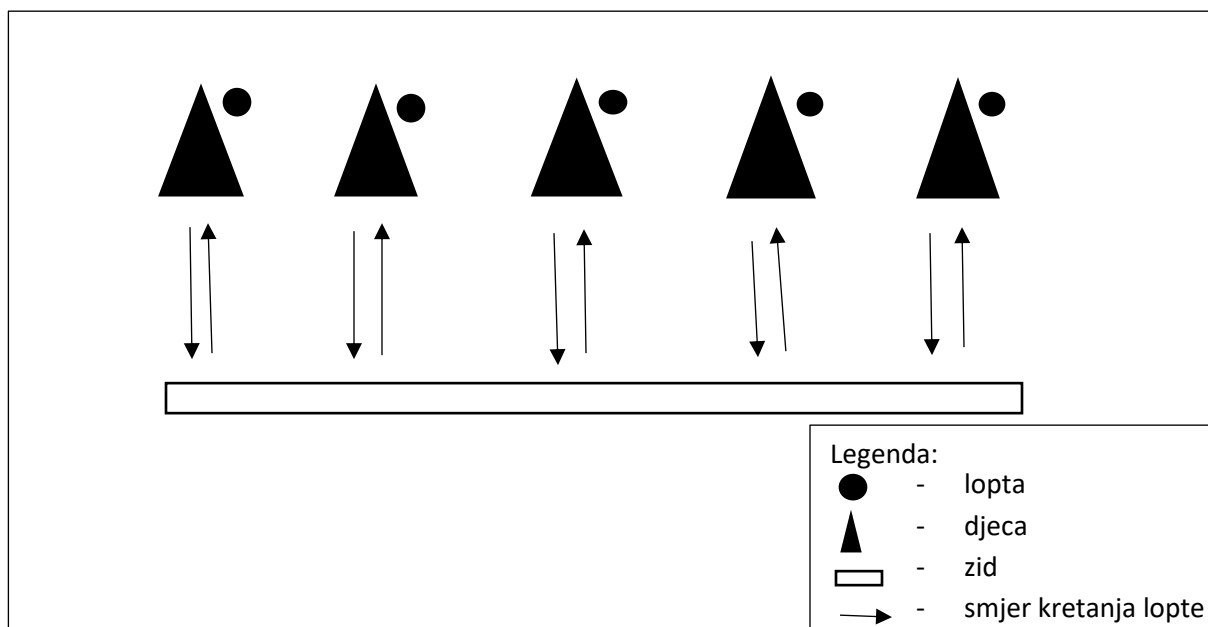
Slika 4. Hvatanje lopte odbijene od tla uz kretanje pravocrtno

3. Bacanje lopte objema rukama o tlo i hvatanje uz kretanje naprijed cik-cak po iscrtanoj liniji. Po dolasku do kraja dvorane djeca se okreću te izvode isti zadatak prema liniji starta. Vrijeme trajanja vježbe iznosi tri minute ili kraće, što ovisi o interesu djece za izvođenje zadatka.

Slika 5. Hvatanje lopte odbijene od tla uz kretanje cik-cak naprijed

4. Bacanje lopte objema rukama o zid i hvatanje. Djeca su raspoređena u vrsti prema zidu i izvode vježbu u trajanju od četiri minute ili kraće, što ovisi o interesu djece za izvođenje zadatka, koja sadržava više elemenata bacanja i hvatanja lopte (Marić, Trajkovski, Tomac, 2013).

Slika 6. Bacanje lopte o zid

6. GRUPNI OBLICI RADA

Grupni oblik rada je metodičko-organizacijski oblik rada u kojem se tjelesno vježbanje odvija na način da su sva djeca raspoređena u grupe (Findak, 1995) te tako izvršavaju zadatke koje im je odgojitelj zadao. Prema Findaku (1995) u radu s djecom predškolske dobi primjenjuju se sljedeći grupni oblici rada:

1. Rad u parovima
2. Rad u trojkama
3. Rad u četvorkama
4. Paralelni oblik rada
5. Paralelno-odjeljski oblik rada koji se dijeli na rad u kolonama i rad u vrstama

Kako bismo uspješno mogli primijeniti grupne oblike rada u radu s djecom, bitno je pri formiranju grupa, obratiti pozornost na neke od faktora koji utječu na formiranje grupa. Bitni čimbenici o kojima se treba voditi računa odnose se na dob djece, spol, masu i visinu djece, broj djece u skupini, materijalni i prostorni uvjeti rada. Osim općih i antropometrijskih pokazatelja od izuzetne je važnosti trenutačna razina motoričkih sposobnosti i razina usvojenosti motoričkih znanja (Rašidagić, Manić, Mahmutović, 2016). Koliko će biti djece u pojedinoj skupini ovisit će o raspoloživom prostoru za vježbanje, broju pomagala, broju sprava i broju rekvizita koje koristimo u radu. Prednost rada u skupinama vidljiva je u usmjerenosti djece jedne na druge pa se u takvom ozračju razvija međusobna suradnja, pomaganje i osjećaj pripadanja skupini. Nedostatak grupnih oblika rada vidljiv je u prilagođavanju sadržaja i opterećenja prosječnim mogućnostima djece. To znači da će djeca čije su mogućnosti iznad prosjeka, sporije napredovati u znanjima i sposobnostima, dok će djeca sa slabijim mogućnostima teško pratiti tempo zadanih vježbi.

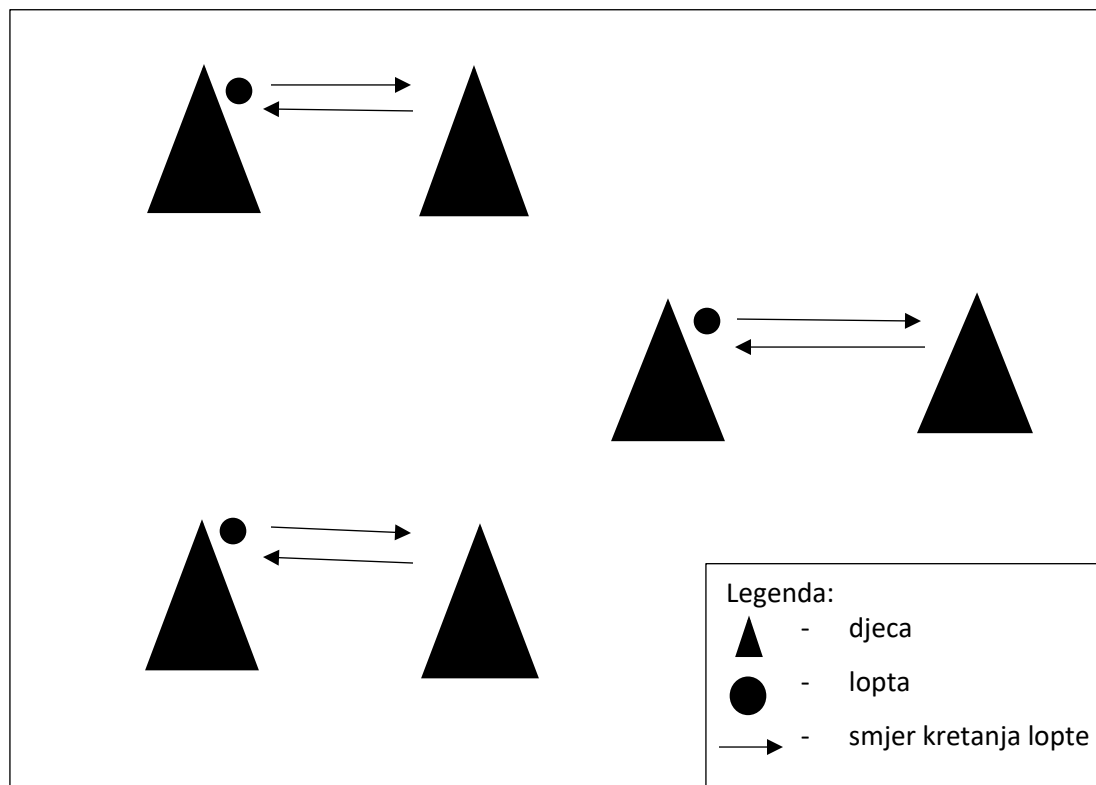
6.1. Rad u parovima

Rad u parovima možemo definirati kao rad u kojem se grupa djece dijeli na parove. U svakom paru su dva djeteta, a svaki par izvodi isti zadatak koji je odgojitelj ranije zadao, opisao i demonstrirao. Rad u parovima primjenjiv je u svim dijelovima sata, na svim tipovima sata i u svim dobnim skupinama djece (Findak, 1995). Rad u parovima

je najpogodniji oblik grupnog rada jer se njime djecu najlakše uvodi u ostale grupne oblike rada. Kod formiranja parova važno je, kako navodi Findak (1995), brinuti o tome da su djeca podjednake visine, težine, motoričkih sposobnosti, znanja te postignuća. Osim navedenog, važno je uzeti u obzir vrste sadržaja koji se primjenjuju u radu s djecom.

Primjer sadržaja rada za glavni A dio sata: Rad u parovima

Djeca su podijeljena u parove te su slobodno raspoređena u dvorani. Svaki par ima jednu loptu te im je zadatak dodavati se na razne načine. Metodički prvo djeca loptu dodaju svom paru sa dvije ruke odozdo, zatim sa dvije ruke sa prsa. Taj postupak ponavljaju dva do tri puta, ovisno o interesu djece i savladavanju zadatka. Potom loptu bacaju prvo desnom, a potom lijevom rukom. Kod bacanja lopte moramo paziti da je lakat odignut i odvojen od tijela, dok kod hvatanja ruke moraju biti položene ispred prsa, oblikujući košaricu prstima kojom će hvatati loptu.

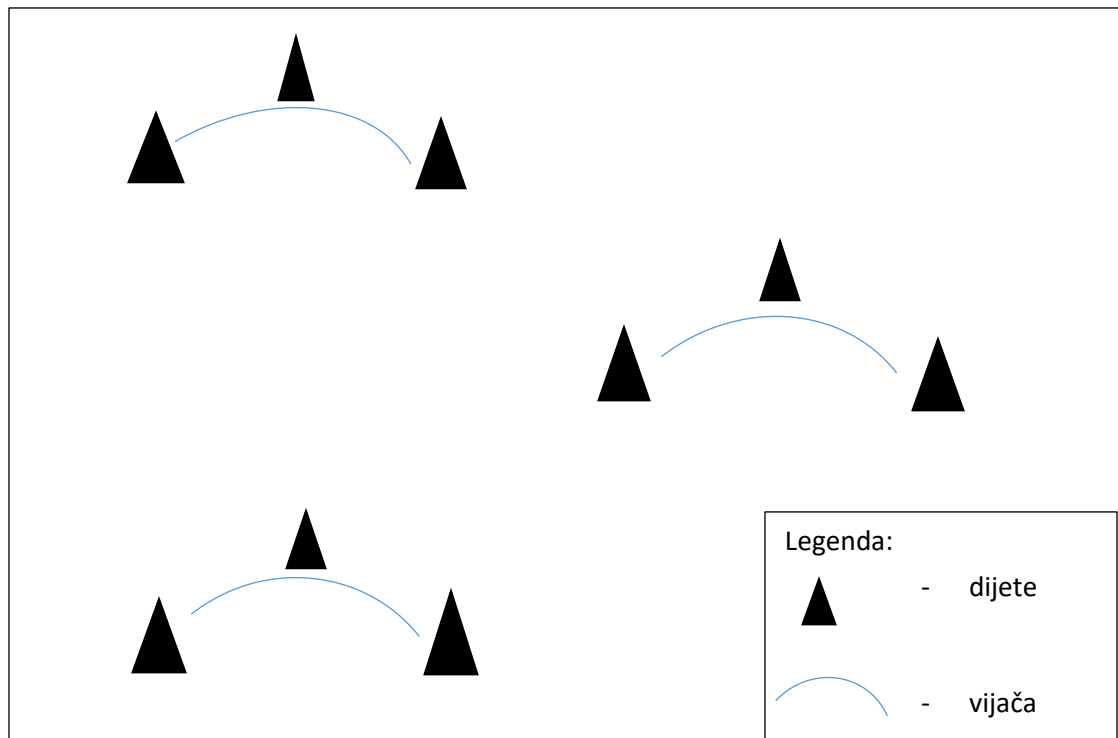
Slika 7. Rad u parovima

6.2. Rad u trojkama

Rad u trojkama možemo definirati kao metodičko-organizacijski oblik rada u kojem se grupa djece dijeli u manje grupe od troje djece te svaka grupa izvodi isti zadatak koji je odgojitelj zadao, opisao i demonstrirao. Rad u trojkama primjenjiv je u svim uzrastima, u svim dijelovima sata kao i svim tipovima sata. Formiranje grupe od troje djece ovisi o cilju koji se želi ostvariti u vježbama (Findak, 2003).

Primjer sadržaja rada za glavni A dio sata: Rad u trojkama

Dva djeteta vrte veliku vijaču dok treće dijete na dogovoreni znak izvršava postavljeni zadatak. Zadatci mogu biti: protrčavanje ispod vijače, preskakivanje vijače sunožno, preskakivanje vijače na jednoj nozi i slično. Po procjeni odgojitelja nakon određenog vremena zamjenjuju se djeca koja vrte vijaču (Neljak, Božinović Mađer, Milić, Delaš Kalinski, 2008).

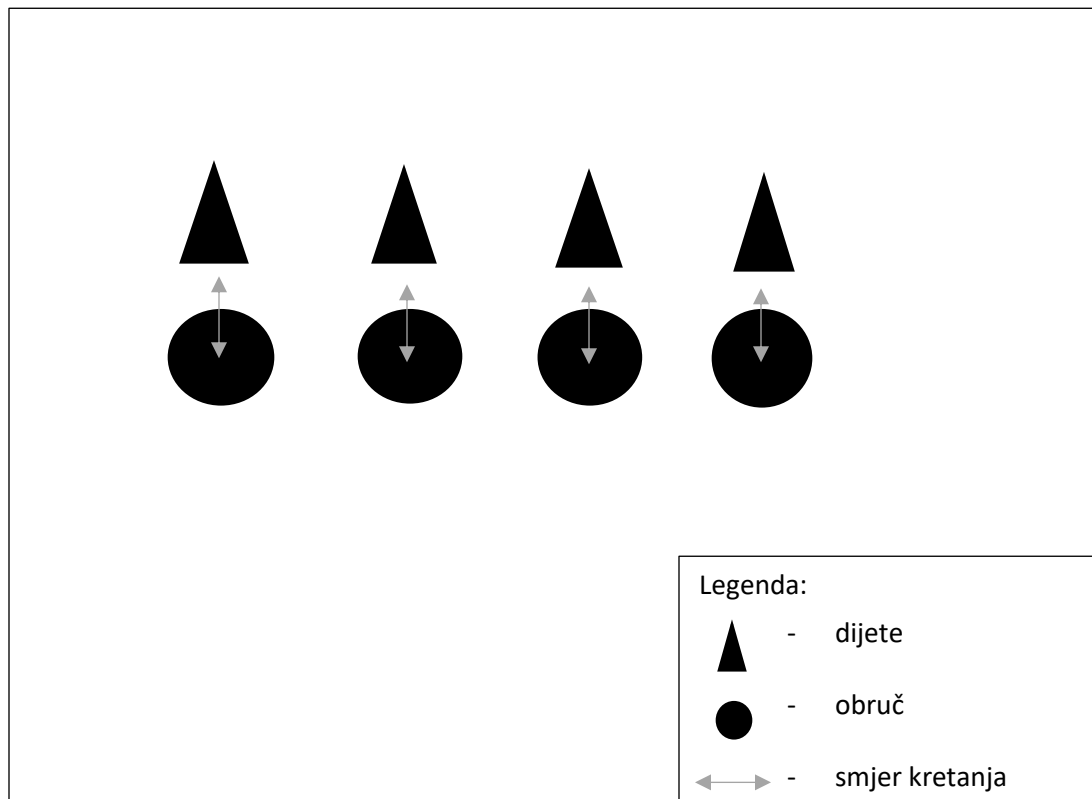
Slika 8. Rad u trojkama

6.3. Rad u četvorkama

Rad u četvorkama je metodičko-organizacijski oblik rada u kojem se grupa djece dijeli na grupu od četvero djece te svaka grupa izvodi isti zadatak koji je odgojitelj prethodno zadao, opisao i demonstrirao. Rad u četvorkama primjenjiv je u svim uzrastima djece, kao i u svim tipovima i dijelovima sata. Rad u četvorkama također se može organizirati tako da djeluju po dva para unutar četvorke (Rašidagić, Manić, Mahmutović, 2016).

Primjer sadržaja rada za glavni A dio sata: Rad u četvorkama

Djeca su podijeljena u četvorke. Po dvorani su raspoređeni обручи po grupicama od četiri. Svaka četvorka dolazi do predviđene grupe обруча te skaču unutar обруча, držeći se za ruke, zatim slijedi okret za 180 stupnjeva te skaču izvan обруча.

Slika 9. Rad u četvorkama

6.4.Paralelni oblik rada

Paralelni oblik rada je metodičko-organizacijski oblik rada u kojem sva djeca istodobno izvode isto motoričko gibanje, ali na različite načine te uz pomoć različitih pomagala i sprava za rad te također na različitim mjestima za rad (Findak, 1995). Paralelni oblik rada je kombinacija frontalnog oblika rada i jednostavnih grupnih oblika rada. Odgojitelj djeci najavi rad, opiše sadržaje rada i demonstrira izvedbu sadržaja rada. Kad djeca vježbaju, odgojitelj je dužan osigurati prostor na kojem djeca rade. Kod složenijih sadržaja, koji traže pomaganje i čija izvedba treba biti pozornije osigurana, odgojitelj treba onemogućiti bilo kakvu neugodnu situaciju osiguranjem prostora vježbe strunjačama i svojim prisustvom.

Primjer sadržaja rada za glavni A dio sata: paralelni oblik rada

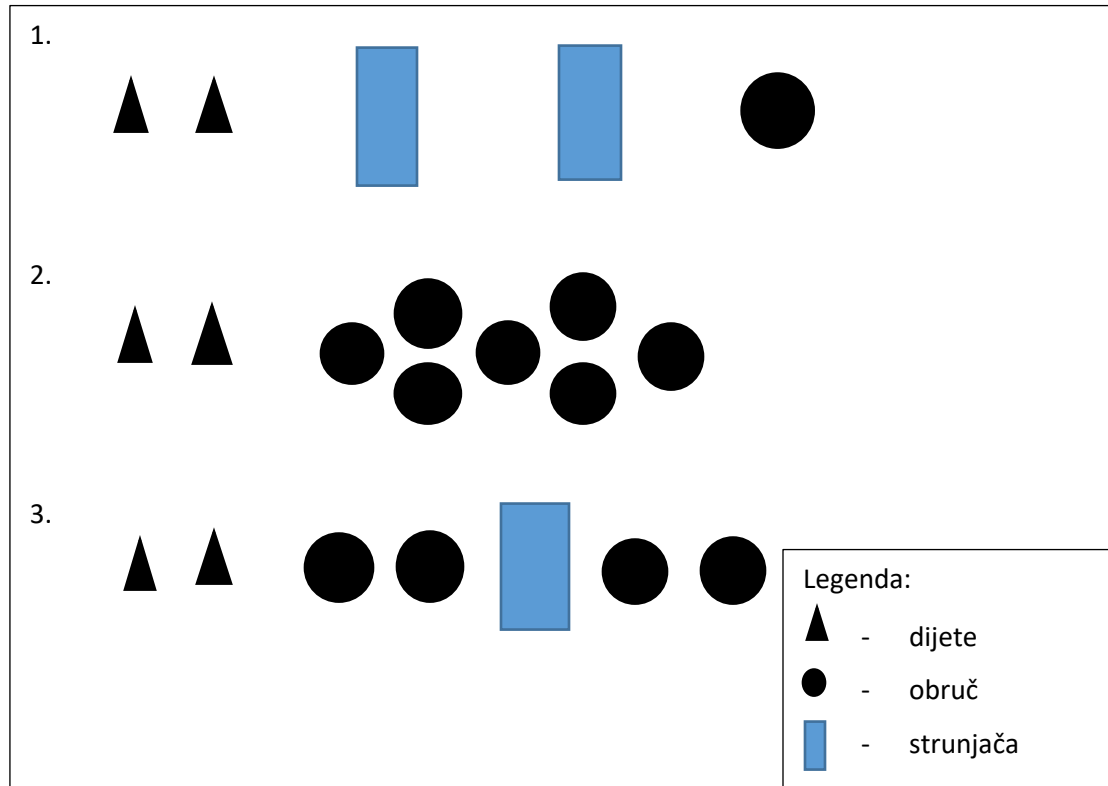
Djeca su podijeljena u 3 odjeljenja. Ispred svakog odjeljenja su postavljene strunjače i obruči.

Prvo odjeljenje ima zadatak skočiti na prvu strunjaču, zatim u međuprostor između dvije strunjače, zatim na drugu strunjaču, pa sa strunjače u obruč te se mora vratiti na kraj svoje kolone.

Drugo odjeljenje ima zadanu školicu od obruča i vraća se na kraj svoje kolone.

Treće odjeljenje ima zadatak skočiti u jedan obruč, zatim u drugi, skočiti na strunjaču i ponovno u dva obruča za redom te se vraća na kraj svoje kolone.

Djeca stoje u koloni te na znak odgojitelja kreću sa izvršavanjem zadataka. Nakon određenog broja ponavljanja kolone mijenjaju mjesta tako da svako dijete odradi sva tri zadatka.

Slika 10. Skakanje iz prostora u prostor – paralelni oblik rada

6.5. Paralelno odjeljski oblik rada

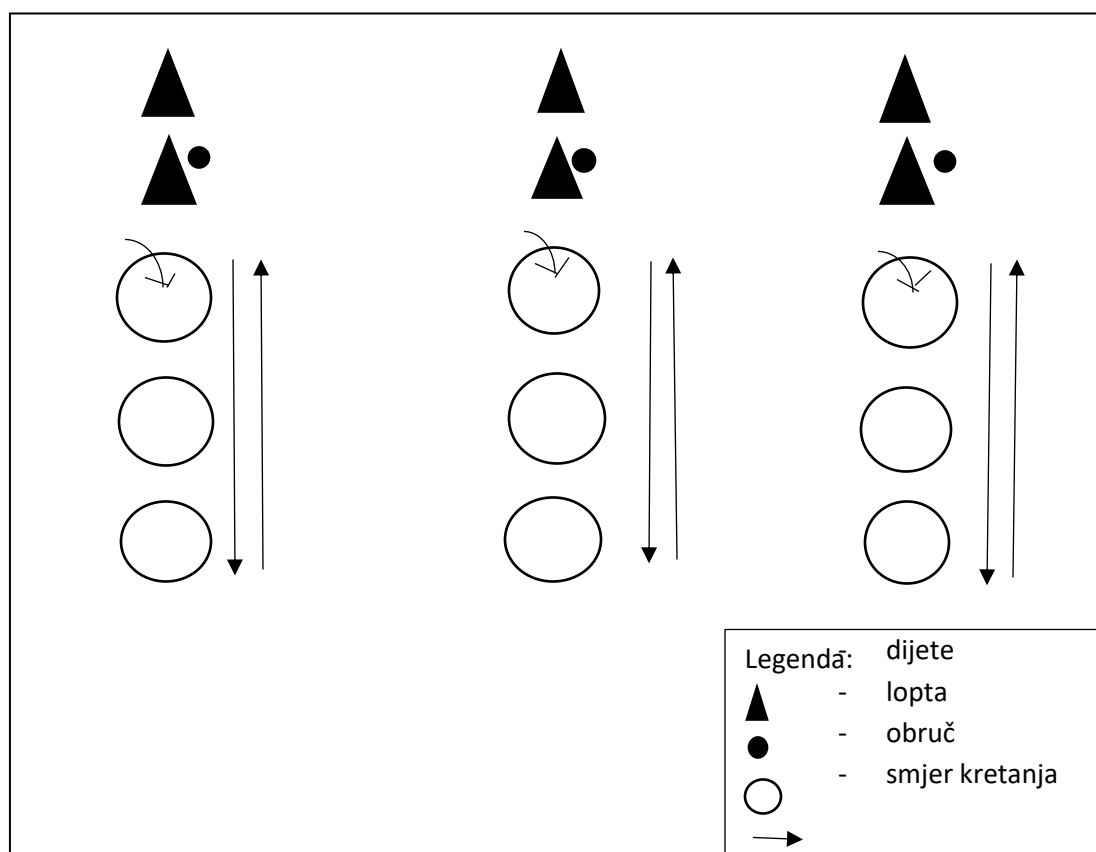
Paralelno odjeljski oblik rada je metodičko-organizacijski oblik rada u kojem se grupa djece dijeli na dva ili više odjeljenja koja istodobno ostvaruju iste zadatke koje je odgojitelj prethodno zadao (Findak, 1995). Odgojiteljeva zadaća je da djeci najavi rad, opiše ga te demonstrira svim radnim odjeljenjima. Paralelno odjeljski oblik rada može se provoditi u kolonama i vrstama, što ovisi o zadatku koji djeca izvršavaju. Bilo da se paralelno odjeljski oblik rada izvodi u kolonama ili u vrstama, djeca se uvijek nakon izvršenja zadatka vraćaju na kraj svoje kolone ili vrste. Prednost paralelno odjeljskog oblika rada je to što istodobno vježba veći broj djece u manjim skupinama pa se osjetno smanjuje vrijeme čekanja na red za izvođenje zadatka što omogućava veći intenzitet vježbanja, racionalno korištenje vremena, prostora, sredstva i pomagala (Rašidagić, Manić, Mahmutović, 2016). Također uz glavnu vježbu tijekom rada može se dodati odgovarajuća dopunska vježba kako bi se povećao intenzitet rada na satu, no pri čemu treba paziti da dopunska vježba ne zasjeni glavnu aktivnost koja se provodi

(Rašidagić, Manić, Mahmutović, 2016). Također prednost ovog oblika rada je to što paralelno odjeljenjski oblik rada ne zahtjeva velik broj istih pomagala ili sprava te doprinosi samostalnosti djece i razvijanju kolektivnog duha.

Primjer sadržaja rada za glavni A dio sata : paralelno odjeljenjski oblik rada

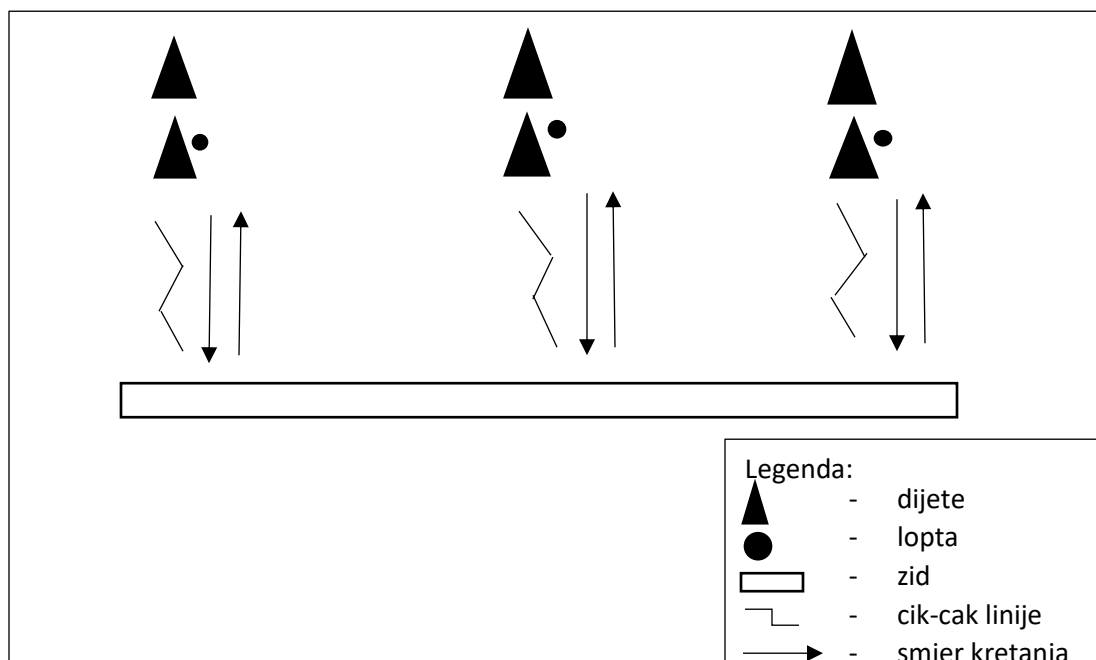
Djeca su podijeljena u tri kolone. Nakon opisa i demonstracije zadatka kreću sa izvođenjem istog, jedno za drugim. Sve tri kolone istodobno izvode isti zadatak, mjesta se ne mijenjaju već se mijenja zadatak nakon vremena kojeg je odredio odgojitelj.

Prvi zadatak bio je baciti loptu u 3 obruča na tlu koji su poredani jedan iza drugoga objema rukama i uhvatiti je, isti zadatak se ponavlja krećući se pravocrtno naprijed i natrag te po izvršenju zadatka potrebno je stati na začelje kolone. Vrijeme trajanja zadatka je šest minuta ili kraće, što ovisi o interesu djece za rad.

Slika 11. Odbijanje lopte s dvije ruke uz pravocrtno kretanje – paralelno odjeljenjski oblik rada

Po završetku prethodnog zadatka slijedi opis i demonstracija sljedećeg zadatka. Drugi zadatak je baciti loptu objema rukama o tlo i hvatati je krećući se naprijed po cik-cak linijama na tlu dvorane do zida, baciti loptu tri puta o zid i uhvatiti je nakon odvijanja, te se vratiti na isti način na začelje kolone. Vrijeme trajanja ovog zadatka iznosi šest minuta ili kraće, što ovisi o interesu djece za rad (Marić, Trajovski, Tomac, 2016).

Slika 12. Odbijanje lopte objeručno uz cik-cak kretanje te odbijanje lopte o zid

6.6. Poligon prepreka

Poligon prepreka kao metodičko-organiacijski oblik rada primjenjiv je gotovo u svim materijalnim uvjetima rada i dobnim kategorijama, tako i u predškolskoj dobi (Lorger, 2009). Prema Findaku (1999), poligon prepreka je takav metodičko-organizacijski oblik rada koji podrazumijeva izvođenje određenog broja različitih vježbi u nizu na standardnoj ili improviziranoj stazi prepreka. Zadaće se u poligonu izvode bez stanki, što znači da je prednost poligona to što nema „čekanja na red“. Vježbe u poligonu ovise o dobi djeteta, broju prepreka u poligonu, visini i težini prepreka te ciljeva i zadaća koje se žele postići. Broj ponavljanja ovisi o cilju koji se želi postići. Primjena poligona omogućuje podizanje razine opće koordinacije, usvajanja tehnike trčanja i skokova i razvijanje motoričkih osobina (Findak, 1987). Poligon prepreka je izuzetno povoljan oblik rada u smislu utjecaja na biopsihosocijalni razvoj i antropološki status djece, a

može biti sastavljen tako da njegov utjecaj ide u smjeru usavršavanja motoričkih znanja, podizanja razine motoričkih postignuća, razvoja motoričkih sposobnosti, usavršavanja već naučenih motoričkih gibanja, učenja pravilnog i odgovornog rješavanja zadataka i suradnje djece tijekom izvedbe (Findak, 1999 prema Lorger 2014). U predškolskoj dobi elementi poligona trebaju činiti vrlo jednostavna motorička gibanja koja će omogućiti „propusnost“ poligona sa unaprijed određenim rasporedom zadataka, a moraju se temeljiti isključivo na strukturama zadataka iz skupine prirodnih oblika kretanja poput puzanja, hodanja, valjanja, provlačenja, višenja, upiranja, skakutanja, skakanja, nošenja, gađanja, prebacivanja, kotrljanja, šutiranja, oprčavanja, navlačenja i slično (Hmjelovjec i sur., 2005 prema Lorger 2014).

Prema Findaku (1999), postoji više vrsta poligona:

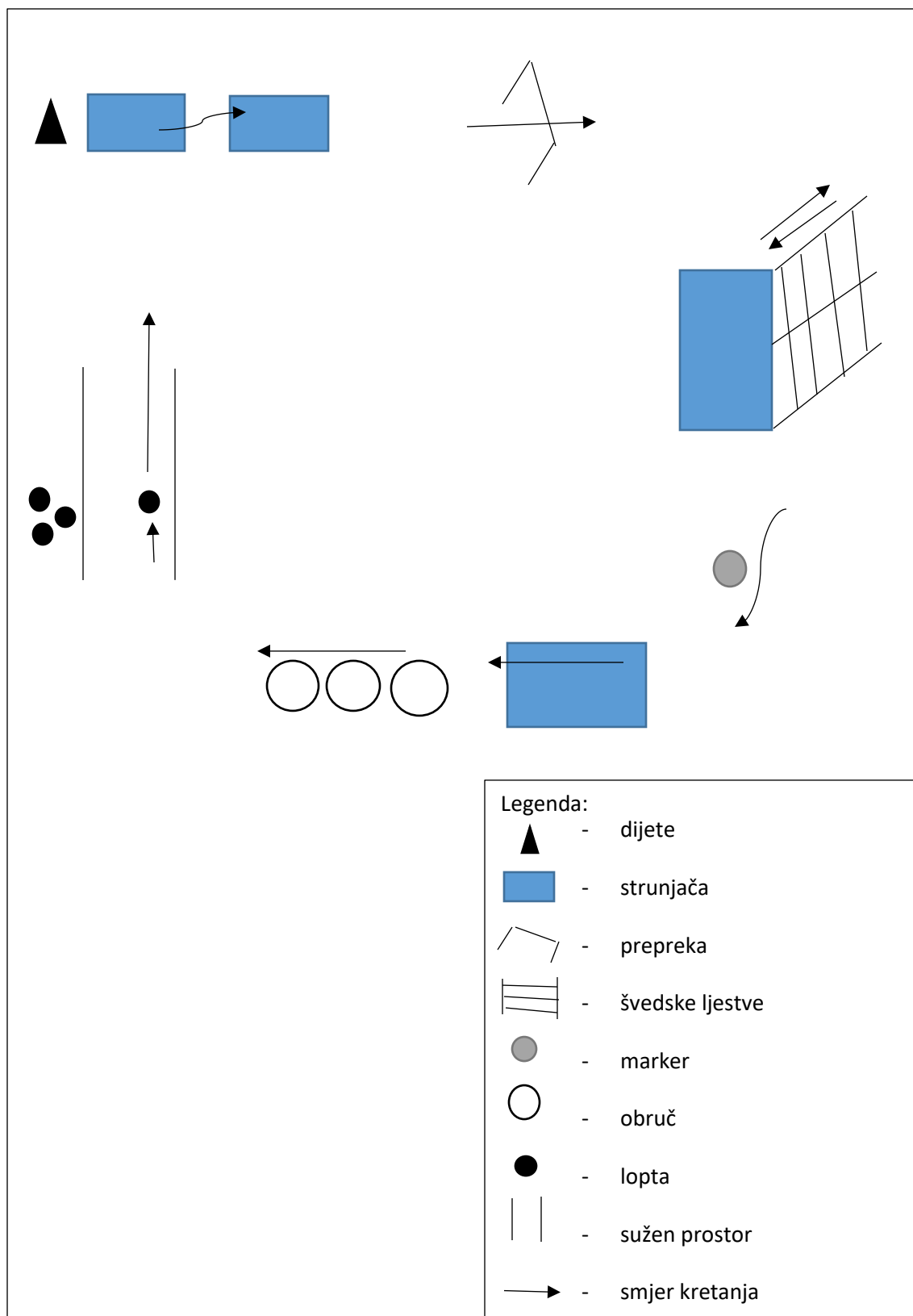
1. prema mjestu izvođenja poligon možemo podijeliti na poligon prepreka na otvorenom i poligon prepreka na zatvorenom.
2. s obzirom na sastavljanje i način izrade poligona razlikujemo prirodni poligon prepreka, umjetni i kombinirani.
3. prema broju staza razlikujemo jednostazni, dvostazni i višestazni poligon prepreka.

Primjer glavnog A dijela sata: Poligon prepreka

Djeca se kreću po dvorani jedan za drugim u kružnoj formaciji. Svako dijete ima loptu.

Poligon se sastoji od slijedećih zadataka:

1. Skok sa strunjače na strunjaču – strunjače udaljene međusobno 30 centimetra
2. Provlačenje ispod konopca (elastične vrpce) visine 60 centimetra
3. Penjanje na švedske ljestve do četvrte pritke i silazak na strunjače (druge ljestve služe boljoj protočnosti poligona)
4. Trčanje oko markera na tlu
5. Kotrljanje po strunjači oko uzdužne osi
6. Skakanje iz obruča u obruč
7. Vođenje lopte nogom po suženom prostoru širine 1 metar (Lorger, 2014).

Slika 13. Poligon prepreka

6. INDIVIDUALNI OBLIK RADA

Individualni oblik rada je metodičko-organizacijski oblik rada u kojem se podrazumijeva da se zadatak, motoričko gibanje ili zadana vježba pojedinca izvodi uz pomoć i nadzor stručnjaka ili odgojitelja. Individualni oblik rada smatra se najsloženijim i „najvišim“ oblikom rada u procesu vježbanja s djecom (Rašidagić, Manić, Mahmutović, 2016). U odgojno-obrazovnim ustanovama je teško izvodiv jer velik broj djece ovisi o jednom odgojitelju da bi se taj odgojitelj mogao u potpunosti posvetiti samo jednom djetetu za vrijeme vježbanja na satu tjelesne i zdravstvene kulture. Zatim, ometajući faktori su još i nedostatak vremena, prostora, pomagala. Da bi se mogao provoditi individualni oblik rada, potrebno je znati podatke o inicijalnom stanju za svako dijete pojedinačno što podrazumijeva provođenje inicijalnog mjerenja na početku vrtičke godine pomoću mjernih instrumenata primjerenih djeci određene dobi.

7. ZAKLJUČAK

Karakteristike rasta i razvoja djece predškolske dobi su važni čimbenici koji utječu na izbor metodičko-organizacijskih oblika rada. Karakteristike djece s kojima se radi je važno dobro poznavati kako bi se metodama i organizacijskim oblicima rada moglo pozitivno utjecati na njihov rast i razvoj. Svaki od metodičko-organizacijskih oblika rada ima određenu ulogu u razvoju određenih sposobnosti, znanja i vještina.

Stoga se može zaključiti da frontalni oblik rada omogućuje djetetu dobivanje povratne informacije o izvođenju vježbe, odnosno o načinu pravilnog izvođenja vježbe. Frontalni oblik rada omogućuje djetetu da stvori motoričko predznanje koje će mu pomoći u pravilnom izvođenju vježbi.

Grupni oblici rada (rad u paru, rad u trojkama, rad u četvorkama) su složeniji oblici rada koji potiču važnost suradnje i pomaganja jer u ovim oblicima rada djeca uvelike ovise jedni o drugima. Također se kroz rad u skupinama stvara osjećaj pripadnosti skupini. Ovdje također pripadaju i paralelni oblik rada i paralelno-odjeljski oblik rada koji naglašavaju važnost suradnje među djecom.

Poligon prepreka je metodičko-organizacijski oblik rada koji djeci omogućuje usvajanje raznih načina kretanje (penjanje, puzanje, skakanje, provlačenje) te je primjenjiv u svim materijalnim uvjetima rada i svim dobnim kategorijama.

Individualni oblik rada se smatra najboljim metodičko-organizacijskim oblikom rada jer on omogućuje uvid u inicijalno stanje svako djeteta i omogućuje primjenu prilagođenih vježbi svakom djetetu.. Nedostatak individualnog oblika rada jest to što je njega teško provoditi u skupini djece zbog velikog broja djece u skupini na jednog odgojitelja / odgojiteljicu.

Primjena svakog metodičkog oblika rada je dobra ali se treba izvoditi u primjerenim uvjetima i prema sposobnostima i mogućnostima djece.

LITERATURA

1. Findak, V. (1995). *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture u predškolskom odgoju*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Findak, V. (1999). *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture: priručnik za nastavnike tjelesne i zdravstvene kulture*. Zagreb: Školska knjiga.
3. Findak, V. (2003). *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture*. Zagreb: Školska knjiga.
4. Findak, V., Neljak, B. (2009). Metodičko organizacijski oblici rada u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije. U B. Neljak (Ur.), *Zbornik radova 18. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske. Metodički organizacijski oblici rada u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije* (str.14-21). Zagreb: Hrvatski kineziološki savez.
5. Findak, V., Prskalo, I. (2004). *Kineziološki leksikon za učitelje*. Petrinja: Visoka učiteljska škola u Petrinji.
6. Findak, V., Prskalo, I., Babin, J. (2013). Kineziološka metodika u suvremenom odgojno-obrazovnom sustavu. *Metodike u suvremenom odgojno-obrazovnom sustavu*. (str.144-124). Zagreb: Akademija odgojno-obrazovnih znanosti Hrvatske.
7. Kalić, K., Laić, E., Lorger, M. (2016). Primjeri sata učenja novih motoričkih gibanja i sata ponavljanja u predškolskoj dobi, U I. Jukić (Ur.), *14. godišnja međunarodna konferencija Kondicijska priprema sportaša* (str.217-219). Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu: Udruga kondicijskih trenera Hrvatske.
8. Lorger, M. (2009). Efekti primjene poligona prepreka kao metodičko-organizacijskog oblika rada tijekom nastave tjelesne i zdravstvene kulture. U B. Neljak (Ur.), *Zbornik radova 18. ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske. Metodički organizacijski oblici rada u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije* (str.71-75). Zagreb: Hrvatski kineziološki savez.

9. Lorger, M. (2014). Poligon prepreka u predškolskoj dobi. U I. Jukić., C. Gregov., S. Šalaj., L. Malinović., V. Werthmeier (Ur.), *Zbornik radova 12. međunarodne konferencije „Kondicijska priprema sportaša“* (str. 332-335). Zagreb: Kineziološki fakultet sveučilišta u Zagrebu.
10. Malina, R. M., Bouchard, C., Bar-Or, O. (2004). *Growth, Maturation and Physical Activity (2nd ed.)*. New Zeland: Human kinetics.
11. Marić, Ž., Trajovski, B., Tomac, Z. (2013). Fiziološko opterećenje djece predškolske dobi u različitim metodičko organizacijskim oblicima rada. U V. Findak (Ur.), *Zbornik radova 22. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske. Organizacijski oblici rada u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije* (str.241-245). Zagreb: Hrvatski kineziološki savez
12. Mraković, M. (1997). *Uvod u sistematiku kineziologije*. Velika Gorica: Reprografika
13. Neljak, B. (2009). *Kineziološka metodika u predškolskom odgoju*. Zagreb: Skripta za studente
14. Neljak, B., Božinović Mađer, S., Milić, M., Delaš Kalinski, S. (2008). *Vježbajmo zajedno 3*. Zagreb: Profil.
15. Predojević, Ž. (2010). *Temeljni nastavni oblici rada*. Preuzeto sa: http://os-popovac.skole.hr/ucitelji?news_id=672
16. Prskalo, I., Babin, J. (2009). Metodički organizacijski oblici rada i njihova učinkovitost u kineziološkoj edukaciji. *Metodika*, 11(20) (str.34-43).
17. Prskalo, I., Findak, V. (2003). Metodički organizacijski oblici rada u funkciji optimalizacije nastavnog procesa. *Napredak*, 144(1) (str.53-65).
18. Rašidagić, F., Manić, G., Mahmutović, I. (2016). *Metodika nastave tjelesnog odgoja i sporta*. Sarajevo: Svjetlost Graf.
19. Ružić, E. (2001). Frontalni oblik rada u funkciji uvođenja učenika u skupne oblike rada. U B. Neljak (Ur.), *Zbornik radova 18. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske*.

Metodički organizacijski oblici rada u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije (str.334-336). Zagreb: Hrvatski kineziološki savez.

20. Šalaj, S. (2012). Osnove ranog motoričkog razvoja. U I. Jukić (Ur.), *Kondicijski trening*, 10(2) (str.54-59).

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI ZAVRŠNOG RADA

Vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam ja, Barbara Jelaković, samostalno napisala ovaj završni rad pod naslovom „Metodičko-organizacijski oblici rada u predškolskoj dobi.“

POTPIS: _____